

Dějiny a organizace TV a sportu 1

Neudržitelnost středověku v moderním tempu života

Školní rok: 2023/2024

První ročník, denní studium

Přednášející: Mgr. Václav Pechman

Kontakt: vasek.pechman@seznam.cz

Pokuste se vymezit pracovní náplň těchto profesí...

APATYKÁŘ
BÁBA ANDĚLÍČKÁŘKA
BARBÍŘ
BRTNÍK
DOHAZOVAČKA
DRVOŠTĚP
FORMAN
HOKYNÁŘ
KOKOTKÁŘ
MYDLÁŘ
ŠINDELÁŘ

APATYKÁŘ	lékárník
BÁBA ANDEĹÍČKÁŘKA	potraty
BARBÍŘ	bradýř, tzn. lazebník
BRTNÍK	lesní včelař
DOHAZOVAČKA	zprostředkovatelka vztahů
DRVOŠTĚP	štípání dřeva
FORMAN	převoz zboží
HOKYNÁŘ	obchodník s drobným zboží
KOKOTKÁŘ	kupec s kohouty
MYDLÁŘ	výroba mýdla
ŠINDELÁŘ	střešní krytiny

Jaroslav Uhlíř

Pavel Zedníček

Miloš Forman

Václav Neckář

Jiří Ovčáček

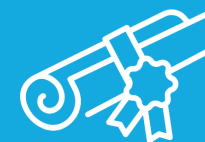
Jakub Prachař

Oliver/Olivie sběr oliv nejasné rodičovství

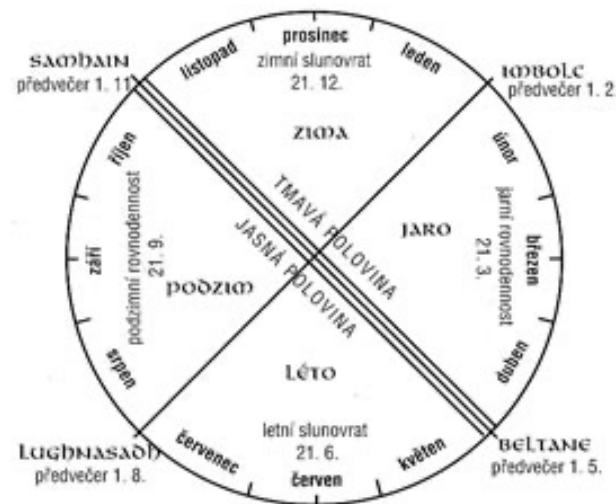
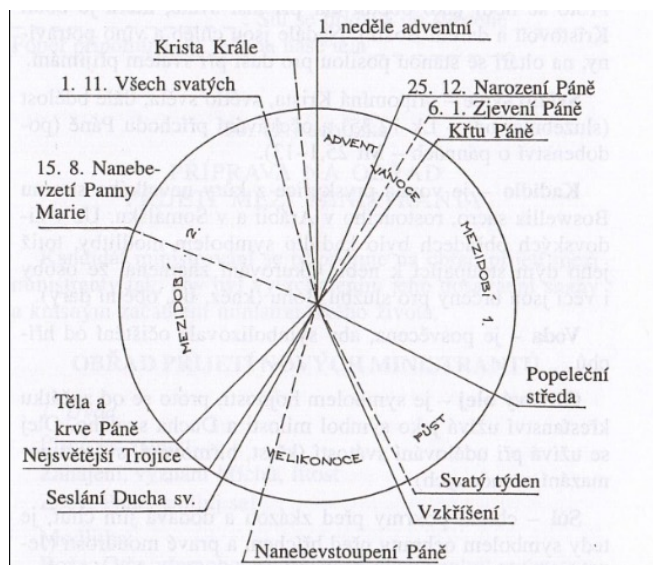
Yankees Jan Kaas stereotypizace

Volný čas venkova

= centrum produkce, fyzická síla jako zdroj lidské existence

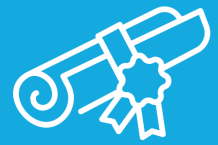
- Tanec, zápas, vzpírání těžkých břemen

ZÁBAVA a HRY v období hojnosti, kdy nebyla nutná starost o hospodářství

(=zvratové období roku a mezníky vegetačního cyklu)

POSTNÍ DOBA: zřeknutí se všeho, co je zbytečné, postradatelné a překážející

Městský život

Vzniklá na základě vůle panovníka (podřízená světskému či duchovnímu pánovi)

Finanční, politická a vojenská podpora vládce <--> práva a privilegia

- **právo trhu**
- **právo (pivo) várečné**
- **Právo jedné míle**
- **Právo samosprávy (12 konšelů v čele s purkmistrem)**
- **Právo hradební**
- **Právo hrdelní**
- **Právo horní (těžba nerostů)**

Centrum obchodu (síla neměla v životě obyvatel mimořádnou hodnotu)

rozvoj řemeslné výroby – potřeba odborné přípravy – zakládání univerzit

= Kostky, šachy, kuželky, míčové a společenské hry

- *Ball (německý termín pro míč i taneční zábavu), Ballade (píseň zpívaná při hře)

Jakým způsobem mohl být koordinován život nesourodého života ve městech?

Původně zvukový signál oznamující čas boží (=čas na modlitby) -> Později informační médium zpravující o významné události -> Nakonec nástroj odměřující čas

od 14. století- hodiny na věžích kostela

*Akademická čtvrt hodinka vyrovnávající rozdíl mezi hodinovým strojkem a slunečními hodinami

Městská zábava (kočovní artisté, popravy + tresty)

Histriones/joculatores – hudebníci, zpěváci, herci, akrobaté a cvičitelé zvířat

„žongléři“

Později šašci, kteří byli hybatelé dění a moderátoři střeleckých slavností

⇒ specifické ošacení a speciální plácačka (Pritsche)

Výkon trestu jako podívaná

=> pranýřování, mučení a bičování (= utrpení odsouzených jako poutač pozornosti přihlízejících)

Sedm hlavních hříchů:

PÝCHA

LAKOMSTVÍ

ZÁVIST

HNĚV

SMILSTVO

NESTRÍDMOST

LENOST

Osm smrtelných hříchů lidstva (K. Lorenz, 1973):

Přelidnění Země

Ničení životního prostředí

Závod člověka se sebou samým

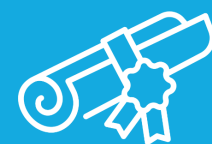
Ztráta schopnosti prožívat city

Genetický úpadek

Rozchod s tradicí

Rostoucí poddanost lidstva vůči doktrínám

Zbrojení atomovými zbraněmi

KUŽELKOVÉ HRY

Již 13. století – původně hazardní hra, jejímž cílem bylo dostat svou kouli nejbliže k jehlanu/kuželu

- half-bowls: koule vrhaná na sedmnáct jehlanů, 12 tvořící kruh, tři v jeho středu a další 2 za kruhem (= přechod ke kuželkám)
- Bowling – snaha povalit co největší množství kuželek uspořádaných do pravidelného tvaru

Švédsko (Küpp), Finsko (Mölky)

Jeu de Paume, „hra dlaní“

- 1275: zábava urozených rodin namísto rytířských soubojů
- 1316: Ludvík X. hrající náruživě v potu tváře se ve snaze ochladit v jeskyni nastydl a na následky zápalu plic následně zemřel
- 1527: písemná zmínka o profesionálních hráčích

Předmět sázkových příležitostí -> Za vyhraný míč se vyplácelo 15 sou -> cílem jich bylo získat 60 = kopa

Tennis – tennez! = berte, držte (slovní spojení předcházející zahájení hry)

Kurt – cour = klášterní dvory, hřiště dodnes zachovávající půdorys původního dějiště

Hurling = speciální forma tenisu

„Malý míček byl uváděn do pohybu různými holemi. Cílem hry bylo dostat míček do některé z malých cylindrických jamek, které byly rozmístěny na hrací ploše asi ve vzdálenosti 100m.“

„Jeden hráč se snaží prudce hozeným míčkem zasáhnout stoličku postavenou na zemi. Druhý hráč stojící u stoličky se mu v tom snaží zabránit tím, že pálkou odráží míč, nesmí se však dotknout stoličky.“

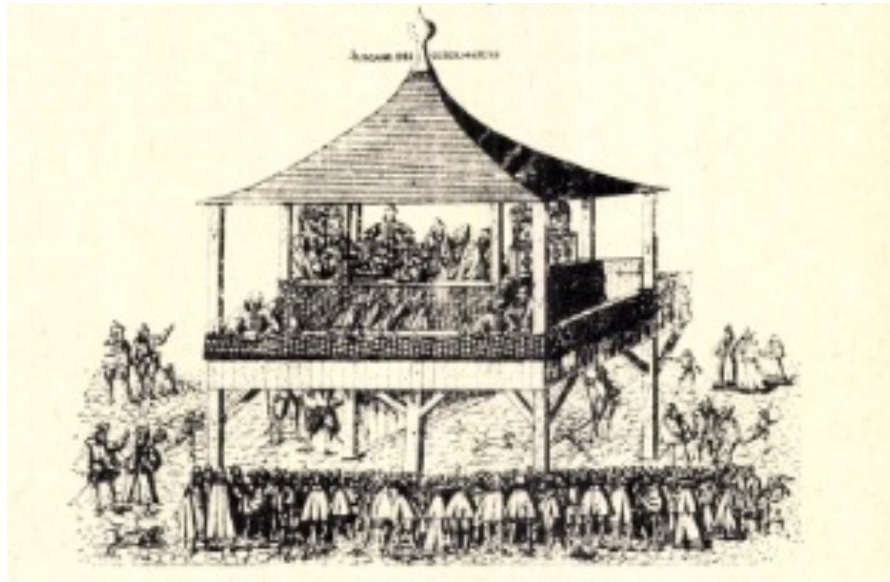
Hazardní rozměr hry

Všechny aktivity (aktivně i pasivně provozované) jsou potenciálním předmětem sázení

Jindřich VIII. Tudor (1491-1547) vsadil v jedné ze svých velkých her Ježíšův zvon z katedrály Sv. Pavla v Londýně*

Od 16. století: tzv. hrnce štěstí:

V jednom hrnci jména všech, kdo zaplatili, v druhém hrnci lístky označující výhry a lístky prázdné. Šestnáctiletý chlapec tahal vždy z obou hrnců zároveň a nejprve četl jméno a poté upřesňoval, zda dotyčný něco obdrží.

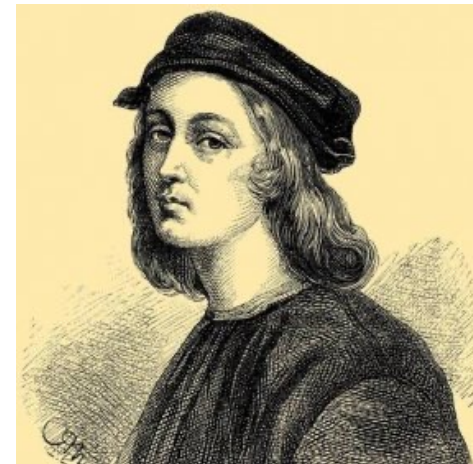
*adrenalin, dostupnost, nákup možnosti výhry, dovednostní charakter, odreagování, snadný výtěžek

Itálie

„Lidé jsou sami zdrojem svého štěstí“

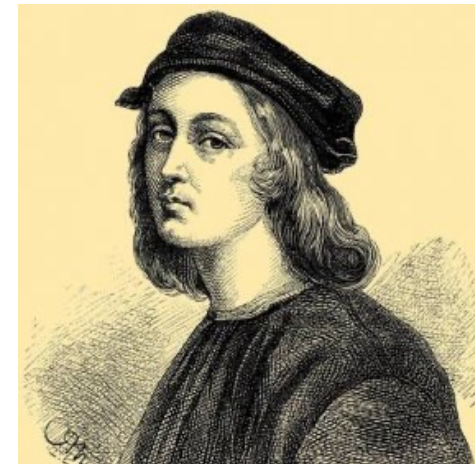
Leon Battista Alberti

Itálie

„Lidé jsou sami zdrojem svého štěstí“

Leon Battista Alberti

Humanismus

Filosofické, literární a kulturní hnutí ze 14. století charakteristické obnoveným zájmem o klasické jazyky a antickou kulturu spolu s vysokým hodnocením lidské osoby.

12. století: Univerzity v Bologni a Padově

12.-13. století: vymanění ze systému rigidního feudalismu + vznik samostatných městských států

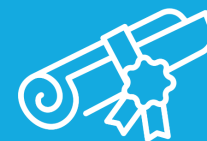
15. století – Donatellova socha Davida (po dlouhé době na odiv stavěná krása nahého lidského těla)

Rok 1500, Řím: každou noc se cca 4-5 zavražděných na ulici => Praktický požadavek dokonalého ovládnutí zbraní (dýka a meč) => poptávka po šermířské průpravě

- Vznik peněz spojený se zámořskými objevnými/obchodními cestami

„Banco rotto“ – zlomená lavice jako symbol neschopnosti dostát závazkům vůči věřitelům

Credit – víra v počestnost budoucího postupu dlužníka

Benátky: Souboj s býky, štvaní medvěda, ubíjení kočky, závod ve šplhání, tanec, souboj o uvázanou husu

Slavnosti, při nichž s sebou průvod táhl loď jako vůz „carus navalis“ - karneval

Stagnace vrstvy bojovníků (přelom 16. a 17. století)

Gladiatores (lidé zastupující za odměnu aristokraty v právních soubojích)

->

Campio regis I. (králův bojovník hájící mečem králova práva)

->

Campio regis II. (disponující právem k podpisu královských listin)

= Právní zástupce v byrokratické rovině s převažující formálností celého rituálu

- Karikatura rytířství v díle Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha (1605)

Nová doba určovaná vědou

Věda jako protipól slepé víry = soustředění na samotné poznávání světa
+ opora ve zkušenostech, pozorování a experimentu

Polovina 16. století – prolomení církevního zákazu provedení pitvy

-> průlomové poznatky v oborech chemie, anatomie, fyziologie

Newtonův gravitační zákon (1665) objasňující strukturu světa = konec středověkého myšlení

Lidská psychika -> výchovné teorie -> pohybové hry jako součást rodičího se oboru pedagogiky

Gotika-Renesance-Baroko

Závěrečné opakování:

V jakých ročních obdobích se na venkově nejčastěji konaly slavnosti spojené s pohybovými hrami?

Co tvořilo hlavní náplň zábavy středověkého městského obyvatelstva?

Skrz jakou přidruženou činnost akcelerovala popularita všech sportovních aktivit s ustálenými pravidly?

Co staví humanismus do centra pozornosti veškerého počínání?

V jakém oboru začaly figurovat pohybové hry jako jeden z nástrojů působení na člověka?

